

جنگلبان جواد غلامی به ضرب گلوله یکی از متصرفان اراضی ملی جان باخت

عاشق کشی

زهرا کشوری دبیر گروه

جنگلبان جواد غلامی چند روز پیش از آنکه به ضرب گلوله یکی از متصرفان اراضی ملی جان ببازد رتبه اول کنکور سراسری رشته منابع طبیعی را کسب کرده بود. تنها یک سال از ازدواج غلامی فرمانده یگان حفاظت منابع طبیعی و آبخیزداری چناران خراسان رضوی می‌گذرد. او بیست و دومین جنگلبانی است که به جرم حفاظت از جنگل و منابع طبیعی جانش را می‌بازد. از میان این ۲۲ نفر تنها پرونده ۲نفر از جانباختگان جنگل از سوی بنیاد شهید پذیرفته شده است.

■ **شلیک از پشت به جنگلبان**

جواد غلامی و همکارانش پیش از آنکه به روستای میریزگان چناران بروند تا ۲۲۰۰ متر اراضی ملی تصرف شده را به حکم قانون رفع تصرف کنند، به گفته «محسن فنودی» مدیرکل منابع طبیعی و آبخیزداری خراسان رضوی با متخلف تماس می‌گیرند و او اعلام می‌کند که آماده پذیرش اجرای قانون است. رفع تصرف‌ها همیشه با حضور نیروی انتظامی انجام می‌گیرد. جنگلبان‌ها هرگز با خود اسلحه حمل نمی‌کنند. محسن فنودی به «ایران» می‌گوید که فرمانده نیروی انتظامی در زمان اجرای حکم در شهرستان بود. فرمانده به همکاران او در منابع طبیعی می‌گوید که برای اجرای حکم

گزارش «ایران» از افسانه‌ای که به تخریب محوطه‌های تاریخی منجر می‌شود

تجارت گنج دروغین

مرجان حاجی رحیمی خبرنگار

هر روز بیشتر این واژه را می‌شنویم، گنج، گنج یابی، دفینه، فلزیاب و گنج یاب که بیشتر شاید منظور یافتن طلا و نقره باشد و ثروتی افسانه‌ای. بهتر است بگویم رواج این تفکر به داغ شدن مبحث آن در شبکه‌های مجازی نیز ربط دارد، صفحات زیادی در اینستاگرام وجود دارد که به آموزش گنج یابی می‌پردازد و وعده‌ای را در سودای یک شبه پولدار شدن به دنبال خود می‌کشاند، بی آنکه خطری جدی آنها را تهدید کند. حتی کار به جایی رسیده است که برای خیلایی «باستان‌شناسی» به معنای گنج‌یابی است. این در حالی است که طبق ماده ۵۶۲ قانون مجازات اسلامی: «هرگونه حفاری و کاوش به قصد به دست آوردن اموال تاریخی- فرهنگی ممنوع بوده و مرتکب به حبس از شش ماه تا سه سال و ضبط اشیای مکشوفه به نفع سازمان میراث فرهنگی کشور و آفات و ادوات حفاری به نفع دولت محکوم می‌شود. چنانچه حفاری در اماکن و محوطه‌های تاریخی که در فهرست آثار ملی به ثبت رسیده است، یا در بقاع متبرکه و اماکن مذهبی صورت گیرد علاوه بر ضبط اشیای مکشوفه و آلات و ادوات حفاری مرتکب به حداکثر مجازات مقرر محکوم می‌شود.»

اما آیا واقعاً چیزی به نام «گنج» وجود دارد؟ آیا گنج همان صندوق‌های پر از زر و سیم و مرواریدی است که از قصه‌ها و انیمیشن‌های دوران کودکی همچون «سندباد» به یاد داریم؟ این گنج چیست که در این سال‌ها تقریباً نقطه سالمی از ایران باقی نگذاشته است؟ از تخریب درخت‌های قدیمی و بقیعه امامزادگان گرفته تا نقش برجسته‌های سنگی و محوطه‌ها و تپه‌های باستانی.

حامد وحدتی نسب، مدیرگروه باستان‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس برای اینکه بتواند اهمیت باستان‌شناسی علمی را در برابر گنج‌یابی بیشتر روشن کند، ابتدا به بیان مفهوم باستان‌شناسی می‌پردازد. او به روزنامه ایران توضیح می‌دهد: «باستان‌شناسی در حقیقت دانشی است تا کمک کند از روی اشیایی که از گذشته باقی مانده بتوان زندگی مردمان گذشته را بازسازی کرد و تخصصی است که چند شاخه دارد و به باستان‌شناسی دوران اسلامی، تاریخی، پیش از تاریخ و پارینه سنگی دسته‌بندی می‌شود.»

وحدتی نسب متذکر می‌شود که هیچ گاه هیچ باستان‌شناسی هیچ نقطه‌ای را کاوش نمی‌کند تا «گنج» به دست آورد. او می‌گوید: «باستان‌شناسان بر اساس طرح

پرسشی که قرار است به دانش ملی و بین‌المللی درباره گذشتگان بیفزاید، از پژوهشده باستان‌شناسی مجوز می‌گیرند تا برای مدتی مشخص محوطه‌ای را کاوش کنند که طی آن به پاسخ پرسش‌های خود برسند و هیچ گاه هیچ محوطه‌ای برای یافتن گنج کاوش نمی‌شود.»

او بیان اینکه کاوش باستان‌شناسی

محیطبان‌ها از مناطق «چهارگانه» به بهارستان برسند و جنگلبان‌ها شاهد رای قاطع مجلسی‌ها به لایحه حمایت از محیطبانان و جنگلبانان باشند، محیطزیست ایران ۱۴۰۰ محیطبانانش را از دست داده بود.۲۱ جنگلبان هم جان خود را فدای حفاظت از جنگل‌های هیرکانی، خزری و زاگرسی کرده بودند. ضابط قضایی شدن اما پایان این تلخی بی‌پایان نبود. از سال ۹۸ تا ۱۴۰۱

تعداد محیطبان‌های شهید به بیش از ۱۵۶ نفر رسید. ضابط قضایی شدند اما سبیری بین عاشق منابع طبیعی و محیطزیست و گلوله‌های سربی متصرفان و قاچاقچیان ایجاد نشد.

■ **سرگردانی خانواده‌ها**

شهادت جنگلبان‌ها و محیطبان‌ها آغز دادخواهی خانواده‌هاست. براساس قوانین مصوب بهارستان قرار بود پس از این لایحه با آنها مثل سایر نیروهای نظامی و انتظامی

برخورد شود اما پرونده شهادت آنها در راهروهای بنیاد شهید به فرجام نرسیده است. آن روز که جنگلبان‌ها و محیطبان‌ها ضابط قضایی شدند چند نفر از آنها در لایحه قانونی وضعیت معیشت آنها در نظر گرفته نشده و همچنان با کم‌ترین رقم حقوقی و جان برکف با شکارچیان غیرمجاز، قاچاقچیان و متصرفان اراضی ملی روبه‌رو

می‌شوند. از نگاه آنها «حق تیر» اصل ماجرا نیست آنها به‌دنبال اعمال «ضرب حق شغل» هستند. جمشید محبت‌خانی، فرمانده یگان حفاظت محیطزیست کشور پیش از این به «ایران» گفته بود: «براساس این ماده، حمایت بیمه‌ای و قضایی شامل حال نیروی انتظامی به کارکنان سایر یگان‌های دستگاه‌های اجرایی از جمله محیطبانان و جنگلبانان تعمیم داده شده و بدین ترتیب خلأ موجود در این حوزه از بین می‌رود.»

شهادت پی در پی محیطبان‌ها و جنگلبان‌ها نشان داد ضابط قضایی شدن نه پیش از جان باختن و نه منابع حیاتی باختن‌ها به دردشان نمی‌خورد. این قانون در حالی به کار که قرار بود همیاران محیطزیست و منابع طبیعی را هم در زمان حادثه زیر چتر حمایت خود ببرد. البته همان روز که لایحه حمایت از جنگلبان‌ها و محیطبان‌ها تصویب شد هم بسیاری اعتقاد داشتند این لایحه نمی‌تواند از جان آنها دفاع کند. آنها فرهنگساز جنگلبان‌ها و محیطبان‌ها ضابط قضایی شدند چند نفر از آنها در لایحه قانونی وضعیت معیشت آنها در نظر گرفته نشده و همچنان با کم‌ترین رقم حقوقی و جان برکف با شکارچیان غیرمجاز، قاچاقچیان و متصرفان اراضی ملی روبه‌رو

قانون گریز چه می‌کند؟

مثلاً در زمان کشاورزی یا بازسازی خانه‌شان به آثاری دست پیدا می‌کنند. در چنین زمانی اگر به وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مراجعه کنند و برای سازمان نیز محقق شود که آثار از طرق ذکر شده به دست آمده، وزارتخانه موظف است آثار به دست آمده را اوزن کند و حق‌الکشف آن را بپردازد.

سردار حسن مهری، فرمانده یگان حفاظت وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی از کسانی است که با حق‌الکشف بسیار موافق و معتقد است قانونی است که تاکنون مغفول مانده و به آن عمل نشده است. او می‌گوید: پرداخت پاداش و

بشر به شمار می‌رود بنابراین باید قوانین سختگیرانه‌ای برای حفاظت از تاریخ مملکت وجود داشته باشد.» ■ **آیا حق‌الکشف علاج درد است؟** مدت‌هاست داستان حق‌الکشف آغاز شده و هنوز به سرانجامی نرسیده است. محمدرضا کارگر، کارشناس میراث فرهنگی در این باره به ایلنا می‌گوید: بهتر است موضوع حق‌الکشف را توضیح دهیم. نخست حق‌الکشف متعلق به دستگاه‌ها، نیروهای انتظامی و دستگاه‌های مرتبط با امور قضایی و انتظامی است که در راستای وظایف و مسئولیت‌شان به آثاری که توسط قاچاقچی‌ها و از طریق حفاری‌های غیرقانونی و طرق مختلف به دست آمده‌اند، می‌رسند و بر اساس قانون به کاشفان چنین آثاری حق‌الکشف پرداخت می‌شود و سپس افرادی هستند که به صورت اتفاقی

عکس: هلا ایرانو ایسنا

نخستین سکونتگاه‌های یخباننشینی بشر به شمار می‌رود بنابراین باید قوانین سختگیرانه‌ای برای حفاظت از تاریخ مملکت وجود داشته باشد.» ■ **آیا حق‌الکشف علاج درد است؟** مدت‌هاست داستان حق‌الکشف آغاز شده و هنوز به سرانجامی نرسیده است. محمدرضا کارگر، کارشناس میراث فرهنگی در این باره به ایلنا می‌گوید: بهتر است موضوع حق‌الکشف را توضیح دهیم. نخست حق‌الکشف متعلق به دستگاه‌ها، نیروهای انتظامی و دستگاه‌های مرتبط با امور قضایی و انتظامی است که در راستای وظایف و مسئولیت‌شان به آثاری که توسط قاچاقچی‌ها و از طریق حفاری‌های غیرقانونی و طرق مختلف به دست آمده‌اند، می‌رسند و بر اساس قانون به کاشفان چنین آثاری حق‌الکشف پرداخت می‌شود و سپس افرادی هستند که به صورت اتفاقی

نخستین سکونتگاه‌های یخباننشینی بشر به شمار می‌رود بنابراین باید قوانین سختگیرانه‌ای برای حفاظت از تاریخ مملکت وجود داشته باشد.» ■ **آیا حق‌الکشف علاج درد است؟** مدت‌هاست داستان حق‌الکشف آغاز شده و هنوز به سرانجامی نرسیده است. محمدرضا کارگر، کارشناس میراث فرهنگی در این باره به ایلنا می‌گوید: بهتر است موضوع حق‌الکشف را توضیح می‌دهیم. نخست حق‌الکشف متعلق به دستگاه‌ها، نیروهای انتظامی و دستگاه‌های مرتبط با امور قضایی و انتظامی است که در راستای وظایف و مسئولیت‌شان به آثاری که توسط قاچاقچی‌ها و از طریق حفاری‌های غیرقانونی و طرق مختلف به دست آمده‌اند، می‌رسند و بر اساس قانون به کاشفان چنین آثاری حق‌الکشف پرداخت می‌شود و سپس افرادی هستند که به صورت اتفاقی

جایگاه مبهم صنایع دستی در برنامه هشتم توسعه

یکی از چالش‌های مهم صنایع دستی در دهه گذشته جایگاه کم‌رنگ آن در برنامه‌های پنجساله توسعه بوده که متأسفانه در دولت‌های گذشته کمتر مورد توجه قرار گرفت. در نتیجه آن صنایع دستی نتوانست جایگاهی ارزنده در اسناد بالادستی کشور پیدا کند و به تبع آن از احکام و اعتبارات لازم برای تحقق امر توسعه محروم مانده است. با نگاهی به

حجت‌الله‌رادانی، پژهشگر صنایع دستی و مدرس دانشگاه

برنامه‌های پنجساله ششم این خلأ به گونه‌ای چشمگیر دیده می‌شود، جایی که از یک سو مسئولان دولت وقت مدام بر قابلیت صنایع دستی برای توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور تأکید می‌کردند، ولی در مقابل در احکام قانون برنامه ششم توسعه اتفاقی برای صنایع دستی نیفتاد و به شدت جایگاهی کم‌رنگ برای این عرصه ترسیم شد. به طوری که در کل برنامه پنجساله ششم کشور، تنها در دو ماده؛ یعنی ماده ۹۲ که با هدف تعالی و مقاومت‌سازی فرهنگی حمایت از بخش‌های مختلف فرهنگی تأکید داشت، به صنایع دستی هم اشاره شد، بی آنکه به چگونگی این حمایت از صنایع دستی اشاره شود و همچنین در بند ب ماده ۹۸ هم بر ایجاد شهرهای جهانی صنایع دستی تأکید شده است. مقوله‌ای که نسبت به دیگر مشکلات صنایع دستی، هرگز اولویت مهم و قابل توجهی نبوده و نیست، چراکه عنوان شهر جهانی صنایع دستی صرفاً جنبه ترویجی داشته و شورای بین‌المللی وجاهت حقوقی و تنفذ بالایی ندارد. در دیگر بخش‌ها و احکام برنامه ششم توسعه دیگر هیچ ردی از صنایع دستی نمی‌توان یافت، اتفاقی که نتایج منفی آن در سال‌های اجرای این برنامه یعنی بازه زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ در عرصه صنایع دستی مشهود بود و این حوزه هر سال از نظر اعتبارات و حمایت‌های پیشین محروم‌تر شد و مشکلات فعالانش همچنان لاینحل باقی ماند. اتفاقی که اگر مدیریت صنایع دستی در دولت‌های یادهم و دوازدهم با کمی جدیت و دلسوزی آن را پیگیری می‌کردند، شاید شرایط به مراتب بهتر از وضعیت امروز بود.

نباید فراموش کنیم که برنامه پنجساله توسعه یکی از اسناد بالادستی و مهم ایران است که روندهای توسعه را در بازه‌های زمانی پنجساله تدوین کرده و به عنوان نقشه راه ساختار اجرایی کشور مورد توجه و حمایت همه نهاده‌ها و ارگان‌های دولتی و غیردولتی قرار می‌گیرد. و بدیهی است که عدم حضور پررنگ و محکم حوزه‌ای مانند صنایع دستی و احکام اختصاصی آن در بطن برنامه پنجساله، فرصت‌های زیادی را در سال‌های اجرای آن سلب می‌کند، اتفاقی که در جریان اجرای قانون برنامه ششم توسعه برای صنایع دستی به وقوع پیوست. با وجود این در مقطع زمانی فعلی که در آستانه تدوین احکام برنامه هفتم توسعه قرار داریم و در همین بزنگاه، شاهد تغییر مدیریت صنایع دستی کشور هم بودیم، اتفاقی که می‌تواند با تغییر رویکرد مدیریتی و اتخاذ نگرش واقع بینانه توسط تیم مدیریت جدید، تلاشی بنیادی برای تدوین احکام کارآمد برای صنایع دستی صورت گیرد و پیگیری و لابی مستمر برای اخذ ابلاغ برای این احکام انجام شود. آنچه مسلم است برنامه هفتم توسعه فرصتی مهم برای تقویت بنیادین جایگاه حقوقی صنایع دستی و ایجاد بسترهای لازم جذب اعتبارات لازم در بودجه‌های سالانه دولت و نیز ایجاد تکلیف قانونی برای همراهی همه دستگاه‌های اجرایی برای حمایت از صنایع دستی و هنرهای سنتی و بسیاری دستاوردهای دیگر برای این حوزه است، اما آنچه امروز تأمل برانگیز است وضعیت مبهم صنایع دستی در برنامه هفتم توسعه است و رفع این ابهام مستلزم تلاش وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و نیز حمایت همه جانبه مجلس شورای اسلامی و نگاه هم افزایانه سازمان بودجه کشور است. اگر ساختار مدیریت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور واقعاً بر این باور است که صنایع دستی می‌تواند مشکلات و چالش‌های اشتغال و معیشت بخشی از جامعه را به طور پایدار برطرف کند، در بزنگاه زمانی فعلی فرصتی مغتنم مهیا شده تا همه با نگرش حمایتی و ایجابی کمک کنند تا احکام بیشتری در بخش فرهنگ، کار و اشتغال و اقتصاد به حوزه صنایع دستی اختصاص پیدا کند. با چنین نگرشی است که می‌توان انتظار داشت صنایع دستی در برنامه هفتم توسعه جایگاه مطلوبی پیدا کند و از رهگذر آن بستر مناسبی برای کسب امتیازات حقوقی و اجرایی و حمایتی برای صنایع دستی و فعالانش مهیا شود، تا شاید بتوان از این طریق خاطره تلخ و لزرزان وضعیت صنایع دستی در برنامه ششم توسعه از خاطر فعالان این عرصه راهبردی فرهنگی ایران پاک شود.

■ **ایسنا- مجتبی اخوان**، مشاور رئیس سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشوربا اشاره به ضرورت حفاظت از مزارع گفت: بی‌توجهی به این موضوع علاوه بر هجوم ریزگرد و وقوع طوفان‌های گرد و غبار، موجب نامناسب شدن شرایط اقلیمی برای زندگی می‌شود و مهاجرت روستاییان را در پی دارد.

■ **ایسنا- علی سالاروند**، مدیرکل حفاظت محیط زیست لرستان گفت: هوای مناطق مختلف استان دو تا شش برابر حد مجاز آلوده است. بر اثر نفوذ گرد و غبار به منطقه در حال حاضر هوای شهرستان‌های پلدختر، کوهدشت، رومشکان، چگنی و خرم‌آباد در شرایط بسیار ناسالم قرار دارد و پنج تا شش برابر حد مجاز آلوده است.

■ **مهر- عزت‌الله ضرغامی**، وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی کشور گفت: حفظ محیط زیست اهمیت زیادی دارد. پرنده نگری از جمله فلامینگوهای ایتالیایی یک ظرفیت بکر برای توریسم آبادان است. مقطعی که فلامینگوها به این منطقه مهاجرت می‌کنند تصاویر بسیار زیبایی دارد که می‌تواند زمینه توسعه گردشگری و جذب گردشگر را فراهم کند.

■ **تسنیم- حسن اکبری**، معاون محیط زیست سازمان محیط زیست گفت: بعد از این زایمان توصیه می‌شود که تا ۵،۶ ماه یوزپلنگ جفت‌گیری نداشته باشد و حتی اگر آمادگی برای جفت‌گیری در یوز وجود داشته، باید صبر کنیم تا دوره زادآوری آن به طور کامل طی شود.